

Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Hatice Selin IRMAK^{1,*}, Taner ARTAN²

¹ Arş. Gör. – İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul, Türkiye – ORCID 0000-0001-5032-1767

² Doç. Dr. – İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul, Türkiye – ORCID 0000-0002-8716-2090

Sosyal Çalışma Dergisi (2021) 5 (1), 11-17

Copyright © 2021 İZU

YAYIN BİLGİSİ
Yayın geçmişi:
Gönderilen tarih: 11 Mart 2021
Kabul tarihi: 12 Mayıs 2021
Yayınlanma tarihi: 29 Haziran 2021
Anahtar kelimeler:
Yaşlı bakımı
Sosyal hizmet
Tutum
Aile desteği
Ölçek uyarlama
Key words:
Elderly care
Social work
Attitude
Family caregivers
Scale adaption

ÖZ

Amaç: Yaşlılara uzun süreli bakım Sunulmasına yönelik tutumlarının değerlendirilebilmesi ile ilgili değerlendirme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlamasını yapmak ve aynı zamanda geçerlilik ve güvenilirliğini değerlendirmektir. Gereç ve Yöntem: Çalışmanın örneklemini araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde lisans eğitimi alan 310 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veriler Kişisel Bilgi Formu ve Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği'nin güvenilirliğini ortaya koymaya yönelik olarak iç tutarlılık, madde-toplam puan güvenilirlik katsayısı ve iki yarı test güvenilirliği; yapı geçerliliğini ortaya koymaya yönelik olarak ise Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Bulgular: Faktör analizi sonucunda 26 maddelik ölçeğin özdeğeri 1'den büyük olan tek faktör altında toplandığı bulunmuştur. Ortalama puanı 61.16±8.77 olan ölçeğin, iç tutarlılık katsayısının 0,881 olduğu, madde toplam korelasyon katsayılarının 0,318 ile 0,688 arasında değişim gösterdiği bulunmuştur. Sonuç: Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği, Türkiye'de yaşlı bakımında önemli bir rol üstlenen aile bireylerinin yaşlılara uzun-süreli bakım Sunulmasına yönelik tutumlarının değerlendirilmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak bulunmuştur.

ABSTRACT

Objective: Tools are needed to evaluate attitudes towards providing long-term care to the elderly. In this direction, its aim is to ensure the adaptation of the Attitude Towards The Provision of Long-Term Care to the Elderly into Turkish and to evaluate its validity and reliability. Material and methods: 310 students from Istanbul University-Cerrahpaşa Faculty of Health Sciences who voluntarily accepted to participate in the study. The Personal Information Form and Attitude Towards The Provision of Long-Term Care to the Elderly can be seen. In order to reveal the reliability of the Attitude Towards The Provision of Long-Term Care to the Elderly, the internal, item-total score reliability coefficient and two half-test reliability; Explanatory Factor Analysis was conducted to reveal the construct validity. Results: Factor analysis was found in the 2 larger ones which are bigger than 1 of the 26-item scale. The scale's evaluation score was 61.16 ± 8.77, and the internal wisdom coefficient was 0.881, and the item total correlation coefficient varied between 0.318 and 0.688. Conclusion: Researchers are of the opinion that the Attitude Towards The Provision of Long-Term Care to the Elderly is a reliable and reliable measurement tool in evaluating the attitudes of the elderly towards providing long-term care to the elderly in Turkey..

1. Giriş

Dünya genelinde ve Türkiye'de yaşlı nüfus giderek artmaktadır. Yaşlı nüfusun artması, yaşlı bakımı ile ilişkili pek çok konunun da daha fazla gündeme gelmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda aile bireylerinin bakım desteğine ihtiyacı olan yaşlı bireylerin bakımı noktasında geleneksel rolleri devam etmek ile birlikte günümüzde yaşlı bireylere yönelik bakım hizmetlerinin sunulması refah devletinin de bir temel sorumluluğu olduğu görüşü kabul edilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla yaklaşık olarak 20 yıl öncesine kadar sosyal politikalar içerisinde daha az yer alan bakım işi günümüzde sosyal refah ve politika reformlarının ana hedeflerinden biri olarak

görülmektedir (Oğlak, 2016: 33). Bununla birlikte, aile bireyleri tarafından verilen uzun süreli bakım hizmetinin, ailenin “temel bir sorumluluğu” olarak görülmesi nedeniyle “görünmeyen işgücü” olarak varlığını devam ettirmektedir. Ancak, tarihsel ve toplumsal süreçlere bağlı olarak aile yapılarında meydana gelen değişim ile birlikte yaşlı bireyin bakımında ailenin rolünün giderek azalması yaşlı bireyin sorumluluklarının ve bakım yükünün paylaşımında aile bireyleri tarafından sunulan bakıma (informal bakımın) olan ihtiyacı artırmaktadır (Anttonen vd., 2003). Bu doğrultuda bütün gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, bakıma muhtaç olan bireylerin bakım hizmetleri çerçevesinde ailenin bakım desteğini devam ettirmeleri yönünde güçlü çabalarının olduğu görülmektedir.

* Sorumlu yazar e-mail adresi: selinirmak@iuc.edu.tr

Aile bakımı; "aile bireyleri, yakınları veya komşuların çoğu kez para karşılığı olmayan, gönüllü olarak vermiş oldukları bakım hizmetlerini" kapsamaktadır (Oğlak, 2017: 76). Aile bireyleri tarafından sunulan bakım hizmeti Avrupa Birliği tarafından uzun süreli bakımın sürdürülebilirliğinin sağlanması noktasında oldukça önemlidir (Triantafillou vd., 2011; Fujisawa ve Colombo, 2009: 15). Bu noktada yaşlı nüfusun artışı ve yaşlı bireyin bakım sorunu ile karşı karşıya gelen pekçok ülke, bakım yükünün sosyal ve ekonomik pekçok neden ile yönetilemeyecek boyuta ulaşacağını öngörmektedir. Bu nedenle aile bireyleri tarafından sunulan bakım hizmetinin desteklenmesini kapsayan aile bireylerinin haklarını koruyan, ekonomik ve sosyal avantajlarla bakım yükünü azaltan farklı uygulamalara ve yasal düzenlemelere sosyal politika hedefleri arasında daha fazla yer vermeye başlamışlardır (Jorens vd, 2011; World Health Organization, 2002).

Geleneksel yaşam biçiminin bireyler açısından meydana getirdiği "homojen bir toplumsal yaşam ve anlayış" yapısının, gittikçe "heterojen hale gelen modern yaşam biçimi anlayışı" içerisinde sürdürülmesi her geçen gün daha da zorlaşmaktadır. Ancak yaşlı bakımı ile ilgili yaygın olan "yaşlı bakımının aile üyeleri tarafından yapılması gerektiği gibi değer yönelimli geleneksel tavrın" toplumsal yaşam içerisindeki önemini koruması nedeniyle, bu konu ile ilgili mesleki ve standardize edilmiş uzmanlık davranışlarının ve normlarının kazanılması güçleşmektedir. Yine benzer şekilde Türkiye'de yaşlılara uzun-süreli bakım Sunulmasına yönelik tutumlarının değerlendirilebilmesi ile ilgili değerlendirme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, bireylerin yaşlılara uzun-süreli bakım Sunulmasına yönelik tutumlarının değerlendirilebilmesi için geliştirilen Yaşlılara Uzun-Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlamasını yapmak ve aynı zamanda geçerlilik ve güvenilirliğini değerlendirmektir. Bu doğrultuda şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Yaşlılara Uzun-Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği Türkiye popülasyonu için geçerli bir ölçek midir?
- Yaşlılara Uzun-Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği Türkiye popülasyonu için güvenilir bir ölçek midir?

2. Gereç ve Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Verilmesine Yönelik Tutum Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirliğini ortaya koymak amacıyla yapılacak olan betimleyici türde bir çalışmadır. Bu tür araştırmalarda asıl amaç incelenen durumu etraflıca tanımlamak ve açıklamaktır (Kaya ve Şahin, 2003: 5).

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde eğitim gören 2250 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise çalışmaya olasılıklı örneklem tekniklerinden basit rastgele örneklem tekniği kullanılarak seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde lisans eğitimi alan 310 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada kullanılacak ölçeğin geçerliliğinin değerlendirilmesi kapsamında yapılacak faktör analizi için literatürde örneklem büyüklüğüne yönelik tek bir görüş bulunmamasıyla birlikte örneklem büyüklüğünün araştırmada kullanılan değişken sayısının en az iki katı tercihen 10 katı ve daha fazlası olacak şekilde belirlenmesi önerilmektedir (Karakoç ve Dönmez, 2014; Büyüköztürk, 2007; Şencan, 2005: 363). Buradan hareketle bu çalışmada kullanılan ölçek maddesi sayısının 26 olması örneklem sayısının çalışma için

yeterli olduğunu göstermektedir. Katılımcılara ait sosyo-demografik özelliklerin dağılımı Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Kategoriler	N	%
Cinsiyet	Kadın	255	82.3
	Erkek	55	17.7
Eğitim Durumu	1.Sınıf	164	52.8
	2.Sınıf	38	12.3
	3.Sınıf	42	13.6
	4.Sınıf	66	21.3
Aile Tipi	Geniş Aile	70	22.6
	Çekirdek Aile	220	70.9
	Tek Ebeveynli Aile	20	6.5
En Uzun Süre Yaşadığı Yer Tipi	İl	200	64.5
	İlçe	88	28.4
	Köy	22	7.1
Daha Önce Yaşlı İle Aynı Evde Yaşama Durumu	Evet	219	70.5
	Hayır	91	29.5
Yaş	21,2±4,23 (dağılım: 18-28)		

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri internet tabanlı veri toplama tekniği (Google Forms) kullanılarak 22.02.2021-28.04.2021 tarihleri arasında toplanması planlanmıştır. Veri toplama formunun her bir katılımcı tarafından doldurulmasının ortalama 10 dakika zaman almıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden bireylere araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ve "Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği" uygulanmıştır. Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Verilmesine Yönelik Tutum Ölçeği'nin uygulanması için de gerekli olan izinler ölçek sahibinden alınmıştır. Tüm katılımcılara veri toplama formu uygulaması öncesinde elektronik ortamda Bilgilendirilmiş Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu sunulmuş ve katılımcıların formu elektronik ortamda gönüllülük esasına uygun doldurması sağlanarak veri toplama aşaması gönüllülük esasına dayalı olarak tamamlanmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu formu, katılımcıların cinsiyetlerini, yaşlarını, okudukları bölümleri, kaçınıcı sınıf öğrencisi oldukları, en uzun süreli yaşadıkları yeri ve aile tipleri gibi sosyodemografik özelliklerini içeren 9 sorudan oluşmaktadır.

2.2.2. Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği

Yaşlılara uzun süreli bakım verilmesi ile ilgili tutumları ölçmek amacıyla Klein (1993) tarafından geliştirilmiş ve 26 maddeden oluşmaktadır. "1=Kesinlikle katılmıyorum", "2=Katılmıyorum", "3=Kararsızım", "4=Katılıyorum" ve "5=Kesinlikle katılıyorum" şeklinde ifadeleri içeren 5'li likert tipinde bir ölçektir. Ölçekte 1, 5, 9, 11, 18, 20, 21, 22, 23, ve 25. maddeler ters olarak yüklenmiştir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 26, maksimum puan ise 130'dur. Ölçeğin orjinal versiyonunda Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,863 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan puanın artması, yaşlı bireylere aile bireyleri tarafından uzun süreli bakım verilmesine yönelik tutumun olumlu olduğunu ifade ederken; ölçekten alınan puanın azalması, yaşlı bireylere aile bireyleri tarafından uzun süreli bakım verilmesine yönelik tutumun olumsuz olduğunu ifade etmektedir (Klein, 1993).

2.3. Analiz Tekniği

Verilerin analizi SPSS Paket programı ile gerçekleştirilmiş ve katılımcıların tanımlayıcı özelliklerinin betimsel olarak ortaya konulabilmesi için betimleyici istatistiklere yer verilmiştir. Daha sonra ise çalışmanın bulguları ölçeğin dil eşdeğerliği, geçerliliği ve güvenilirliği olmak üzere 3 başlık altında verilmiştir. Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Verilmesine Yönelik Tutum leği'nin güvenilirliğini ortaya koymak amacıyla iki yarı test güvenilirliği, madde-toplam puan korelasyonları ve iç tutarlılık incelenmiştir. İki yarı test güvenilirliği için Spearman-Brown, Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayıları incelenmiş ve Guttman split-half analizi yapılmıştır. Madde toplam puan korelasyonları Pearson korelasyon katsayısı ile değerlendirilmiştir. İç tutarlılık için ise likert tipi ölçeklerde nerilen Cronbach's Alpha güvenilirliği hesaplaması yapılmıştır. Tüm bunlara ek olarak Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Verilmesine Yönelik Tutum leği'nin yapı geçerliliğini ortaya koymaya yönelik olarak Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmış ve burada faktörleri belirlemek amacıyla Temel Bileşenler Analizi Yöntemi kullanılmıştır. Son olarak da Temel Bileşenler Analizi'nden önce verilerin faktör analizine uygunluğunu değerlendirmek için Barlett's test Sphericity ve KMO rneklem Yeterliliği testleri incelenmiştir.

2.4. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma ncesinde İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 02.03.2021 tarih ve 2021/35 sayılı toplantı kararı ile etik kurul onayı alınmıştır. Ayrıca araştırma ile ilgili gerekli bilgiler verildikten sonra araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden bireylerden hem sözlü olarak izin hem de yazılı olarak aydınlatılmış onam formu alınmıştır.

3. Bulgular

3.1. Dil Eşdeğerliği alışması

Araştırmaya Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum leği'nin Türkçeye uyarlanması dil eşdeğerliği çalışması ile başlanmıştır. Dil eşdeğerliği çalışmasında Türkçeye uyarlaması için anket önce 2 farklı eviri firması tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. eviriler birbirinden bağımsız olarak yapılmıştır. Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum leği'nin İngilizceden Türkçeye evirileri arasındaki farklar araştırmacılar tarafından karşılaştırılarak ve birleştirilerek gerekli düzeltmeler yapılmış ve tek bir ölçüm aracı oluşturulmuştur. Oluşturulan son eviri metni Türkçe anlam bütünlüğü ve dil kuralları açısından yetkin olan bir Edebiyat ğretmeni tarafından yeniden değerlendirilmiş ve gelen öneriler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca soruların anlaşılabilirliğini ölçmek amacıyla İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Doktora Programı ğrencisi olan 10 kişi ile pilot çalışma gerçekleştirilmiş ve metnin son hali verilmiş ve bunun ardından da en son aşama olarak bağımsız bir çevirmen tarafından tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Bu evirideki ifadeler orijinal İngilizce ifadeler ile incelendikten sonra Türkçe evirisi bir kez daha gözden geçirilmiştir.

3.2. Geçerlilik alışması

Dil eşdeğerliği tamamlandıktan sonra Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum leği kapsam/içerik geçerliliği çalışması yapılmıştır. Bu aşamada sosyal hizmet bölümünden dört ğretim yesi ve gerontoloji bölümünden 3 dört ğretim yesi olmak üzere toplam 7 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların her bir maddeyi anlaşılabilirlik ve kapsam yönünden puanlaması istenmiştir. Uzman görüşlerinin değerlendirilmesinde, her madde için Waltz ve Baussel tarafından geliştirilen Kapsam Geçerlilik İndeksi (Content

Validity Index) kullanılmıştır. İndekste uzmanlardan her bir madde için 1 uygun değil, 4 çok uygun aralığında bir değer verilmesi istenmiştir. Elde edilen sonuçların ortalaması alınarak Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGİ) belirlenmiştir ve 1 olarak bulunmuştur. KGİ değerinin 0,80'den yüksek olması madde kapsam geçerliliğinin yeterli olduğunu göstermektedir (apık, Gözüm ve Aksayan, 2018).

Yaşlılara Uzun Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum leği'nin kapsam geçerliliği için maddelerin uygunluğu konusunda uzman görüşleri arasındaki uyumun değerlendirilmesi amacıyla uzmanlardan gelen geri bildirimler doğrultusunda Kendall W (Kendall Coefficient of Concordance) uyum testi uygulanmıştır. Kendall W Uyum Katsayısı $W(a)=0.541$; $p=0.00$ olarak hesaplanmıştır. Uzmanların görüşleri arasında ölçek maddelerinin uygulanabilirliği açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede uyum bulunmaktadır. Bu noktada ölçekte yer alan ifadelerin kültürel olarak uygun olduğu ve ölçülmek istenen alanı temsil ettiği söylenebilir.

Açıklayıcı Faktör Analizi geliştirilen lme aracında maddeler arasındaki korelasyonlar aracının tek bir yapıyı ölçüp ölçmediğini belirlemek amacıyla yapılmaktadır (Tavşancıl, 2019). Yaşlılara Uzun-Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum leği'nin yapı geçerliliğini incelemek için gerçekleştirilen Açıklayıcı Faktör Analizinde faktörleri belirlemek amacıyla yapılan Temel Bileşenler Analizi (TBA) yapılmıştır. TBA'den önce örneklem sayısının yeterli olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı, maddeler arasındaki korelasyonun uygun olup olmadığını ise Barlett testi ile incelenmiştir. KMO analizi sonucunun 0.853 (>0.60) ve Barlett's Test of Sphericity analizi sonucunun istatistiksel olarak anlamlı olması ($\chi^2=3380,57$; $p=0.0001$) verilerin faktör analizi için yeterli ve uygun olduğunu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2012). Yaşlılara Uzun-Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum leği için TBA sonuçları, özdeğerler, iç tutarlılık katsayıları ve açıklanan varyans oranı Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Yaşlılara Uzun-Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum leği'nin Faktör Yükleri ve Açıkladığı Varyans Değerleri

Ölçek Maddeleri	Faktör Yük Değerleri
1.Yetişkin ocukların bakıma ihtiyaı olan yaşlı ebeveynlerine bakım sunmak için büyük ölçüde fedakarlık göstermek zorunda kalması adil değerdir.	0,603
2.Aileler ağır engelli yaşlılarını bakım kurumlarına yerleştirmemelidir.	0,431
3.Yetişkin ocuklar ebeveynleri ciddi derecede bakıma muhtaç hale geldiklerinde bile, onlara bakmaya devam etmelidir.	0,645
4.Bakıma ihtiyaı olan yaşlısına gerçekten bakım vermek isteyen aileler, bunu gerçekleştirmenin bir yolunu bulacaklardır.	0,513
5.Huzurevleri veya bakımevleri, bakıma ihtiyaı olan yaşlılara aile üyelerinin sağlayacağı bakımdan daha iyi bakım sağlayabilirler.	0,329
6.Bakıma ihtiyaı olan yaşlı bir aile üyesine bakım sağlamaya yönelik fiziksel gereksinimler (ev içi düzenlemeler vb.) karşılanabilir niteliktedir.	0,435
7.Bakıma ihtiyaı olan yaşlılarına bakım sağlamak ailelerinin sorumluluğundadır.	0,765
8.Aile yeleri bakıma ihtiyaı olan yaşlılarına bakım sağlamazsa, toplumsal yapı oker.	0,604
9.Kendi kendine banyo yapamayan veya giyinemeyen bakıma ihtiyaı olan yaşlılar için	0,402

huzurevleri veya bakım evleri daha iyidir.	
10.Bakıma ihtiyacı olan yaşlı bir aile üyesine bakım sağlamak, ailenin temel sorumluluklarından birisidir.	0,710
11.Bir kişinin, bakıma muhtaç hale gelen eşine bakım sağlamak için çok fazla fedakârlık göstermek zorunda kalması adil değildir.	0,393
12.Sağduyulu bir birey bakıma ihtiyacı olan yaşlısına bakım verme konusunda acele etmeden karar verir.	0,323
13.İnsanlar, bakıma ihtiyacı olan yaşlı bir aile üyesine sürekli bakım sağlamak için işlerini bırakmaya istekli olmalıdır.	0,459
14.Bakıma ihtiyacı olan yaşlı bir aile üyesine sürekli bakım sağlamak, bir insanın yapabileceği en anlamlı işlerden birisidir.	0,647
15.Bakıma ihtiyacı olan yaşlı bir aile üyesine bakım sağlamak temel insani bir sorumluluktur.	0,713
16.Aileler, ileriki süreçte bakıma ihtiyacı olan yaşlı bir aile üyesine bakım sağlama olasılığını planlamalıdır.	0,489
17.Aileler, bakıma ihtiyacı olan yaşlı bir aile üyesine bakım sağlamak için yaşamlarını yeniden düzenlemelidir.	0,615
18.Bakıma ihtiyacı olan yaşlıların çoğu sonunda bakım evlerine gideceği için onlara evde bakım hizmeti sunmak faydasızdır.	0,400
19.Tıbbi gelişmeler uzun süreli bakıma duyulan ihtiyacı arttırmış olsa da, aile üyeleri bakıma ihtiyacı olan yaşlılara evde bakım vermeye devam etmelidir.	0,432
20.Kendi kendine banyo yapamayan veya giyinemeyen bakıma ihtiyacı olan yaşlılar, çocukları için adil olmayan bir yüküdür.	0,581
21.İnsanın kendi bakımını kendisi yapamaz duruma geldiğinde, aile üyelerine bağımlı hale gelmektense ölmesi daha iyidir.	0,388
22.Bakıma ihtiyacı olan yaşlı bir aile üyesine bakım sağlamak zihinsel olarak çok yorucudur.	0,418
23.Bakıma ihtiyacı olan yaşlılara bakım sağlamak, ailelerden daha fazla devletin sorumluluğunda olmalıdır.	0,433
24.Aileler de bakıma ihtiyacı olan yaşlılarına en az, yaşlılara bakım hizmeti sağlamada uzmanlaşmış kuruluşlar kadar özenli bakım sağlayabilirler.	0,440
25.Kendi kendine banyo yapamayan veya giyinemeyen bakıma ihtiyacı olan yaşlılar, eşleri için adil olmayan bir yüküdür.	0,552
26.Bakıma ihtiyacı olan yaşlı aile üyelerini önemseyen aileler, insanlık için faydalıdır.	0,555
Özdeğer	7,036
Açıklanan Varyans	38,40
İç Tutarlılık	0,881
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)	0,853
Bartlett's Testi	Chi-Square=33 80,570 df=325 p=.0001

Faktör sayısını belirlemek için yamaç eğiminde (scree plot) kırılma noktası; hangi maddenin analizde kalacağına karar verilirken ise maddelerin faktöre yükleri (item-loading) ve faktörler arası çapraz yükler (cross-loading) kullanılmıştır. Buradan hareketle her bir

madde yükünün (0,60)'dan yüksek olmasına ve aynı anda birden fazla faktöre yüklü maddeler var ise faktör yükleri arasındaki farkın (0,30)'dan fazla olmasına dikkat edilmiştir (Worthington ve Whittaker, 2006). TBA sonucuna göre 26 maddelik ölçeğin özdeğeri 1'den büyük olan tek faktör altında toplandığı bulunmuştur. Tek faktörde %38,40 bir varyansın açıklanması söz konusu yapının tek faktörlü olduğuna dair önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir (Kuzucu, 2008). Maddelerin faktör yük değerleri 0,323 ile 0,765 arasında değişmektedir. Bu ölçek alt boyutundan alınan puanın artması, yaşlı bireylere yönelik uzun süreli geleneksel bakım verilmesine yönelik tutumun olumlu olduğunu ifade etmektedir.

Ayrıca yapı geçerliliğinin sağlanması için ölçekte yer alan her bir maddenin tutum düzeyi bakımından bireyleri ayırt etmede ne derece yeterli olduğunu belirlemek için ölçek puanlarına göre üst %27 ve alt %27'lik grubun madde puanları arasındaki farkın anlamlılığına bakılmıştır. Ölçeğin iç geçerliliğe sahip olup olmadığını anlamak için "bağımsız gruplar için t testi"nden yararlanılmıştır. Öncelikle test puanları küçükten büyüğe doğru sıralanmış ve ölçekten alınan puanlarına göre; en düşük puandan başlayarak 84 katılımcı puanı, en yüksek puandan başlayarak 84 katılımcı puanı alınmış, arada kalan katılımcıların puanı analize dahil edilmemiştir. Analiz sonucuna göre alt grup ve üst grupta yer alan bireylerin tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=-29,381$; $df=162$; $p=0,0001$).

3.3. Güvenilirlik Çalışması

Bu çalışmada Yaşlılara Uzun-Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği'nin güvenilirlik analizi kapsamında iç tutarlılık güvenilirliği değerlendirilmiştir. Maddelerin birbiriyle tutarlı olup olmadığını belirlemek için Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve Cronbach's Alpha değeri 0.881 olarak bulunmuştur. İç tutarlılık güvenilirliği, tek bir ölçme aracının tek bir uygulama yapılarak ölçek içerisinde yer alan maddelerin belirlenen kavramsal yapıyı tutarlı bir şekilde ölçüp ölçmediğinin belirlenmesi amacıyla yapılmaktadır. Ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0.40'dan küçük ise ölçme aracı güvenilir değil, 0.40-0.59 arası düşük güvenilirlikte, 0.60-0.79 arası olduğunda güvenilir, 0.80-1.00 arası olduğunda ise yüksek derecede güvenilir olarak değerlendirilmiştir (Tavşancıl, 2019; Kalaycı, 2006; Liu, 2003). Buradan hareketle Cronbach's Alpha katsayısı 0.881 olarak bulunan Yaşlılara Uzun-Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği de yüksek derecede güvenilir bir ölçek olarak bulunmuştur (Tavşancıl, 2019; Şencan, 2005). Ölçme aracının iç tutarlılık güvenilirliği kapsamında hesaplanan Cronbach's Alpha katsayısının çok yüksek düzeyde olması hem ölçme aracının güvenilirliğini hem de yapı geçerliliğini ifade etmektedir (Baykul, 1979).

Çalışmada elde edilen yanıtlar arasındaki tutarlılığı belirlemek için testi yarılama yöntemi (Split-half reliability) olarak bilinen iki yarı test güvenilirliğine bakılmıştır (Berkün, 2010). Ölçeğin iki yarı test güvenilirlik katsayısını hesaplamak amacıyla Spearman-Brown, Guttman split-half ve Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayıları incelenmiştir. Guttman split-half formülü ile korelasyon katsayısı 0.845; Spearman Brown formülü ile iki yarının güvenilirliği 0.847 olarak bulunmuştur. Her iki yarı için Cronbach's Alpha değerleri, ilk yarı için (tek numaralı sorular)=0.793, ikinci yarı için (çift numaralı sorular)=0.771 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3: Yaşlılara Uzun-Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği Maddelerine ait İstatistikler

Ölçek Maddeleri	Madde Puan Ortalaması	Madde Standart Sapması	Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silinirse Cronbach's Alpha
1	3,69	1,29	0,558	0,874
2	2,73	1,38	0,390	0,879
3	3,39	1,37	0,572	0,874
4	4,29	0,97	0,449	0,877
5	2,43	1,16	0,318	0,880
6	3,62	1,11	0,373	0,879
7	3,95	1,08	0,688	0,872
8	3,68	1,23	0,514	0,875
9	2,54	1,30	0,383	0,879
10	4,07	1,08	0,614	0,873
11	3,50	1,31	0,355	0,880
12	4,02	1,03	0,255	0,882
13	2,74	1,26	0,372	0,879
14	3,60	1,31	0,572	0,874
15	4,08	1,06	0,632	0,873
16	4,13	1,02	0,396	0,878
17	3,63	1,13	0,523	0,875
18	4,11	1,13	0,362	0,879
19	3,11	1,21	0,373	0,879
20	3,97	1,24	0,536	0,875
21	4,25	1,30	0,355	0,881
22	2,63	1,31	0,390	0,879
23	2,82	1,23	0,411	0,878
24	3,50	1,21	0,392	0,879
25	4,01	1,15	0,524	0,875
26	4,34	0,97	0,489	0,877

Yaşlılara Uzun-Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği'nde yer alan maddelerin madde istatistiği olarak Madde-Toplam korelasyonu hesaplanmıştır. Madde-toplam korelasyonu, her bir maddeden elde edilen puan ile toplam puan arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir (Büyüköztürk, 2007). 26 maddelik ölçeğin madde-toplam puan korelasyonları değerlendirildiğinde maddelerin korelasyonlarının 0,318 ile 0,688 arasında değişim gösterdiği bulunmuştur. Madde değerlerinin 0,30'dan yüksek olması, maddelerin ayırt ediciliğinin iyi olduğunu ve tüm maddelerin ait oldukları faktörle güçlü ilişkiler gösterdiğini ifade etmektedir (Büyüköztürk, 2007). Ölçekte bir maddenin (12. madde) 0.30 değerinin altında olduğu gözlenmiştir. Eğer bir madde testten çıkarıldığında Cronbach Alfa iç tutarlılık değerinin artacağına yönelik bir bulgu söz konusu ise bu durum o maddenin ölçek toplamı ile uyumlu olmadığını gösterir (Seçer, 2015: 60). Ancak, bu maddenin çıkarılması durumunda Cronbach Alfa değerine büyük oranda bir katkının olmamasına bağlı olarak söz konusu maddelerin ölçekte yer almasına karar verilmiştir. Her bir maddenin korelasyon katsayısına Tablo 3'te yer verilmiştir.

4. Tartışma

Tarihsel ve toplumsal süreçlere bağlı olarak toplumsal kurumların yapısında meydana gelen değişme ile birlikte toplumun temelini oluşturan sosyal bir kurum olarak ailenin yapısı, öğeleri ve işlevleri değişmiştir (Çelik, 2009: 26). Toplumun en önemli kurumlarından biri olan ailede yaşanan değişimin etkisiyle yaşlıların aile yapısı içerisindeki konumları da farklılaşmaya başlamıştır. Bu noktada

yaşlı bireylere ilişkin geleneksel toplum yapısı içerisinde mevcut değerlerin farklılaşması yaşlı bakımının da toplumsal bir problem olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir (Goldstein ve Cynthia, 1981). Türkiye'de de özellikle büyük kentlerde son yıllarda karşımıza çıkan "geleneksel geniş aile" tipinden "modern çekirdek aile" tipine doğru geçişin etkisiyle beraber yaşlılara yönelik "kurumsal anlamda" sosyal politikalar ve uygulamalar geliştirilmesi zorunlu hâle gelmiştir (Ceylan, Ayar ve Günel, 2015; Taşcı, 2010: 112; Sertbaş ve Bahar, 2003). Bu doğrultuda yaşlılara yönelik önemli sosyal hizmet modelleri arasında yer alan kurumsal bakım hizmetlerine duyulan gereksinim de artış göstermeye başlamıştır (Çevik Sökmen, 2008). Ülkemizde ulusal sağlık sistemi içinde yaşlılara yönelik hazırlanmış gerontolojik bir alt sistem bulunmamaktadır. Bu bağlamda Türkiye'de yaşlı bakımında önemli bir rol üstlenen aile bireylerinin yaşlılara uzun-süreli bakım Sunulmasına yönelik tutumlarının değerlendirilebilmesi ile ilgili değerlendirme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı Yaşlılara Uzun-Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlamak, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını gerçekleştirmektir. Ölçeğin geçerliliğini incelemek üzere Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini hesaplamak için ise iç tutarlılık (Cronbach's Alpha) madde-toplam korelasyonları ve test yarılama yöntemleri kullanılmıştır.

Yaşlılara Uzun-Süreli Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği'nin yapı geçerliliğini incelemek üzere yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi'nde (AFA) elde edilen sonuçlara göre toplam

varyansın %38,40'ını açıklayan özdeğeri 1'den büyük olan tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçek maddelerinin faktör yükleri 0,323 ile 0,765 arasında değişim göstermektedir. Bu kapsamda, ölçek maddelerinin faktör yük değerlerinin yeterli düzeyde olduğu söylenebilir. Genel bir değerlendirme ile hem açıklanan varyans oranı hem de madde faktör yük değerleri doğrultusunda, ölçeğin yapısal geçerliğinin sağlandığını ifade edilebilir. Buradan hareketle Yaşlılara Uzun-Sürelili Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun orijinal ölçeğin yapısını desteklediği söylenebilmektedir.

Yaşlılara Uzun-Sürelili Bakım Sunulmasına Yönelik Tutum Ölçeği'nin güvenilirliği için Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı ile ölçek yarılama yöntemiyle elde edilen Spearman-Brown ve Guttman Split-Half güvenilirlik katsayısına bakılmıştır. Ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0.881; Spearman-Brown 0.847; Guttman Split-Half 0.845 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin maddelerinin toplam puanı yordama derecesini ortaya koymak üzere madde analizi yapılmıştır. Madde analizi sonucu ölçek maddelerinin düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının 0,318 ile 0,688 arasında değiştiği görülmüştür. Madde toplam korelasyonunun yorumlanmasında değeri 0,30 ve üzerinde olan maddelerin ölçülecek özelliği temsil açısından yeterli kabul edildiği göz önünde bulundurulduğunda ölçek maddelerinin iyi derecede ayırt edici olduğu söylenebilmektedir (Büyüköztürk, 2007). Ortaya çıkan bu sonuçlar, ölçeğin yeterli düzeyde güvenilir olduğuna işaret etmektedir.

Son yıllarda hem Dünyada hem de Türkiye'de nüfusun yaşlanmasının toplumların tüm yaşam alanlarındaki yansımaları nedeniyle yaşlılık olgusunu sadece bireyleri ilgilendiren bir sorun olmaktan çıkarmakta ve toplumsal bir sorun haline geldiğini göstermektedir (Mendoza-Núñez vd., 2018). Bu noktada geleneksel yaşam biçiminin bireyler açısından meydana getirdiği "homojen bir toplumsal yaşam ve anlayış" yapısının, gittikçe "heterojen hale gelen modern yaşam biçimi anlayışı" içerisinde sürdürülmesi her geçen gün daha da zorlaşmaktadır (Kalaycı, Özkul ve Tuna Uysal, 2021). Ancak yaşlı bakımı ile ilgili yaygın olan "yaşlı bakımının aile üyeleri tarafından yapılması gerektiği gibi değer yönelimli geleneksel tavrın" toplumsal yaşam içerisindeki önemini koruması nedeniyle, bu konu ile ilgili mesleki ve standardize edilmiş uzmanlık davranışlarının ve normlarının kazanılması güçleşmektedir. Bu nedenle yakın gelecekte daha da önem kazanacak olan yaşlı bakımına yönelik çözümlerin daha mesleki ve standardize bir şekilde ele alınması gerekmektedir.

Kaynakça

Anttonen, A., Baldock, J., & Sipilä, J. (Eds.). (2003). The young, the old, and the state: social care systems in five industrial nations. UK: Edward Elgar Publishing.

Baykul, Y. (1979). Örtük özellikler ve klasik test kuramları üzerine bir karşılaştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Berkün, S. (2010). Sosyal hizmet uzmanlarının çalışma hayatında karşılaştıkları mesleki sorunlar: bursa örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(1), 99-109.

Büyüköztürk, Ş. (2007). Sosyal Bilimler İçin Veri El Kitabı, İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum. 14. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 133-40.

Ceylan, H., Ayar, M., & Günel, Z. (2015). Küresel ve Yerel Perspektiften Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar ve Uygulamalar. M. Şentürk, H. Ceylan, (Ed.), İstanbul'da Yaşlanmak: İstanbul'da Yaşlıların Mevcut Durumu

Araştırması içinde (61-107). İstanbul: Açılım Kitap

Çapık, C., Gözüm, S., & Aksayan, S. (2018). Kültürlerarası ölçek uyarılama aşamaları, dil ve kültür uyarılması: Güncellenmiş rehber. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 26(3), 199-210.

Çelik, C. (2009). Değişim Sürecinde Türk Aile Yapısı ve Din Paradigmatik Anlam ve İşlev Farklılaşması. *Karadeniz Dergisi*, (8), 25-35.

Çevik Sökmen, D. (2008). Huzurevinde kalan yaşlıların huzurevindeki yaşamlarına ilişkin algıları. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Goldstein, M. C., & Beall, C. M. (1981). Modernization and aging in the third and fourth world: Views from the rural hinterland in Nepal. *Human Organization*, 48-55.

Kalaycı, I., Özkul, M., & Uysal, M. T. Yaşlı Bakım İstihdamında Yaşlanma ve Yaşlılık Algısı. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8(1), 146-170.

Kalaycı, Ş. (2010). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri (Vol. 5). Ankara, Turkey: Asil Yayın Dağıtım.

Karakoç, F. Y., & Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 13(40), 39-49.

Kaya, Z., & Şahin, M. (Eds.). (2013). Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri Meslek Yüksek Okulları İçin. Eğitim Yayınevi.

Klein, W. C. (1993). Measuring caregiver attitude toward the provision of long-term care. *Journal of Social Service Research*, 16(3-4), 147-161.

Kuzucu Y. (2008). Duygusal farkındalık düzeyi ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29): 51-64.

Liu, Y. (2003). Developing a scale to measure the interactivity of websites. *Journal of advertising research*, 43(2), 207-216.

Mendoza-Núñez, V. M., Sarmiento-Salmonán, E., Marín-Cortés, R., Martínez-Maldonado, M. D. L. L. ve Ruiz-Ramos, M. (2018). Influence of the self-perception of old age on the effect of a healthy aging program. *Journal of Clinical Medicine*, 7(106), 1-11. doi:10.3390/Jcm7050106

Oğlak, S. (2016). Evde Bakımın İhmal Edilen Boyutu: Sosyal Bakım. *Türkiye Klinikleri Journal Public Health Nursing. Special Topics*, 2(3), 32-37.

Triantafyllou, J., Naiditch, M., Repkova, K., Stiehr, K., Carretero, S., Emilsson, T., ... & Vlantoni, D. (2011). Informal care in the long-term care system European overview paper.

Fujisawa, R., & Colombo, F. (2009). The long-term care workforce: overview and strategies to adapt supply to a growing demand. OECD Health Working Papers, No. 44. OECD publishing.

Seçer, I. (2015). Psikolojik test geliştirme ve uyarılama süreci. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sertbaş, G., & Bahar, A. (2003). Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Yaşlılığa İlişkin Görüşleri ve Sosyal Uyumlarının Değerlendirilmesi. *Hemşirelik Forumu*, 6, 33-39.

Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde geçerlilik ve güvenilirlik. Ankara: Seçkin Matbaası.

Tabachnick, B., & Fidell, L. (2012). Using Multivariate Statistics. London: Pearson.

Taşçı, F. (2010). Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç,

- Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri. Çalışma ve Toplum, 1, 175-202.
- Tavşancıl E. (2019). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Worthington, R L., & Whittaker, T.A. (2006). "Scale Development Research: A Content Analysis and Recommendations for Best Practices", *The Counseling Psychologist*, 34(6), 806–838.
- World Health Organization, Current and Future Long-Term Care Needs, www.who.int./ncd/Long-term-care, 2002, Erişim; 12.05.2021.
- Yves Jorens, et al., (2011). Coordination of Long-term Care Benefits -Current situation and future prospects. Think Tank Report 2011, Training and Reporting on European Social Security Project DG EMPL/B/4 - VC/ 2010/0436. Ghent University, Department of Social Law, pp. 9-145.